

Брисел, 21. април 2023. године

ЗАЈЕДНИЧКА ДЕКЛАРАЦИЈА

Заједнички консултативни одбор је једно од тела настало на основу Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Републике Србије. Овај одбор омогућава организацијама цивилног друштва (ОЦД) обеју страна да прате напредак Републике Србије на путу ка Европској унији, као и да усвајају препоруке које се дају на пажњу Влади Републике Србије и институцијама ЕУ. Заједнички консултативни одбор схвата појам цивилног друштва као појам који обухвата организације послодаваца, синдикате и друге економске, друштвене и грађанске интересе.

Заједнички консултативни одбор има 18 чланова, по девет са сваке стране, који представљају Европски економски и социјални комитет и цивилно друштво Републике Србије. У садашњем сазиву, Одбором заједно председавају **Лаурентију Плошчану** члан Европског економског и социјалног комитета и председник Удружења румунских предузетника у грађевинарству (*ARACO*) и потпредседник Опште уније румунских индустријалаца (*UGIR*), и **Бошко Савковић**, генерални секретар Уније послодаваца Србије.

Састанак је одржан у Бриселу. ЗКО је разговарао о тренутном стању у односима ЕУ и Србије и приступним преговорима са ЕУ, медијским слободама као и о прегледу ситуације у области владавине права у Србији.

1. О стању односа између ЕУ и Србије и процесу приступања ЕУ

О напретку у преговорима за придруживање

- 1.1. ЗКО са жаљењем констатује да је након отварања преговора у оквиру Кластера 4 о Зеленој агенди и одрживом повезивању¹ у децембру 2021. године, темпо реформских напора успорен, те позива српске надлежне органе да наставе и појачају своје напоре у показивању посвећености Србије процесу.
- 1.2. Као важан корак у процесу приступања, ЗКО констатује ангажовање предузето 18. марта 2023. године да се примени Споразум и Анекса за спровођење² о путу нормализације односа између

¹ Кластер 4 се састоји од 4 преговарачка поглавља: поглавље 14 – Транспортна политика, поглавље 15 - Енергетика, поглавље 21 – Трансевропске мреже и поглавље 27 – Животна средина и климатске промене

² [Belgrade-Pristina Dialogue: Implementation Annex to the Agreement on the Path to Normalisation of Relations between Kosovo and Serbia | EEAS Website \(europa.eu\)](#)

*Све референце на Косово, било да се ради о територији, институцијама или становништву, у овом тексту ће се разумети у потпуној сагласности са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација и без прејудуцирања статуса Косова.

Србије и Косова*. Позива надлежна тела ЕУ да изврше измене и допуне преговарачког оквира ЕУ за Србију и дневног реда косовске* Специјалне групе за нормализацију, а позива обе стране да своје обавезе спроводе у доброј вери.

- 1.3. ЗКО подстиче све актере, нарочито социјалне партнере и организације цивилног друштва, и подржава напоре за спровођење процеса нормализације односа између Србије и Косова*. ЗКО ишчекује резултате рада новоуспостављеног Заједничког одбора за праћење³.
- 1.4. ЗКО понавља своју подршку централној улози Кластера 1 о основама (функционисање демократских институција, владавина права, економски критеријуми и реформа јавне управе), чији напредак утиче на све друге критеријуме и дефинише динамику преговоре о приступању ЕУ.
- 1.5. ЗКО сматра да усклађивање, не само са правним тековинама ЕУ, већ и са заједничком спољном и безбедносном политиком ЕУ, може Србији донети значајне погодности и позива на јасно дефинисање стратешког правца Србије и на усклађивање са ставовима које је усвојила ЕУ, као што се очекује у оквиру преговарачког оквира ЕУ-Србија.

О европском деловању које подстиче процес придруживања Србије

- 1.6. Европска унија јесте и остаће најважнији политички и економски партнер Србије. ЗКО свесрдно подржава улагања у раст Србије и развој амбициозног националног енергетског и климатског плана, укључујући 165 милиона евра подршке за помоћ Србији да се избори са енергетском кризом и финансијски пакет од 2,2 милијарде евра који ће омогућити суштинску модернизацију пруга Коридора 10 и унапредити повезаност Србије са другим европским железничким мрежама. ЗКО наглашава важност наставка и јачања подршке пројектима који воде ка сигурности снабдевања, диверсификацији извора енергије, производњи обновљиве енергије, декарбонизацији, либерализацији тржишта и енергетској ефикасности.
- 1.7. ЗКО очекује резултате процедуре, која је покренута на иницијативу Европског парламента у вези са Извештајем Комисије о Србији за 2022. годину⁴ и сагласан је са препорукама Европског парламента о Новој стратегији ЕУ за проширење⁵ да се „појача учешће цивилног друштва и локалних и регионалних надлежних органа и држава чланица ЕУ и земаља кандидата у процесу придруживања”.
- 1.8. ЗКО позива државе чланице да наставе да подржавају политику проширења ЕУ. Штавише, позива садашње шведско председавање Саветом Европске уније, као и предстојећи трио који започиње шпанским председавањем, да задрже приступање наших партнера са Западног Балкана високо на својим агендама. ЗКО је посебно сагласан са Декларацијом Самита ЕУ-Западни Балкан у Тирани 2022. године која „позива на убрзање процеса придруживања,

³ [Belgrade-Pristina Dialogue: Establishment of Joint Monitoring Committee in line with Ohrid commitments | EEAS Website \(europa.eu\)](#)

⁴ [Serbia Report 2022 \(europa.eu\)](#)

⁵ [New EU Strategy for enlargement rapp. T.Picula \(europa.eu\)](#)

заснованог на кредибилним реформама партнера, правичном и ригорозном условљавању и принципу сопствених заслуга, што је у нашем заједничком интересу”⁶.

- 1.9. ЗКО потврђује кључну улогу Берлинског процеса као покретача регионалне сарадње и механизма за убрзавање процеса европских интеграција. ЗКО позива надлежне органе да наставе да учествују у свим областима формата сарадње Берлинског процеса, укључујући Зелену агенду за Западни Балкан и пројекте у области транспорта, енергетике, подршке приватном сектору, животне средине и климатских акција.
- 1.10. ЗКО поздравља спремност пословне заједнице региона, окупљене у Коморски инвестициони форум Западног Балкана (КИФ ЗББ), да помогну у развијању економских мера у оквиру нормализације односа између Србије и Косова*, у укидању баријера пословању кроз спровођење Акционог плана заједничког регионалног тржишта, и у јачању нове динамике на путу ка ЕУ. За очување кредибилне перспективе приступања ЕУ, нова визија проширења захтева снажну посвећеност и одговорност лидера ЕУ и Западног Балкана да убрзају постепену интеграцију региона у јединствено тржиште ЕУ, уз примену делотворних система за подстицање и праћење учинка и постигнућа сваког кандидата и потенцијалног кандидата појединачно.
- 1.11. ЗКО поздравља три мишљења Венецијанске комисије објављена у октобру децембру 2022. године: два мишљења о изменама и допунама Устава у вези са тужилаштвом и правосуђем⁷ и заједничко мишљење Венецијанске комисије/ОДИХР-а о изборном закону и администрацији⁸. Истиче да успех реформи зависи од накнадних незаконодавних корака које помиње Венецијанска комисија, као што су попуњавање слободних радних места, давање довољних буџетских средстава правосуђу, укључујући плате, промене правне културе и делотворна заштита од било каквих притисака на правосуђе. ЗКО позива српске надлежне органе да пажљиво узму у обзир препоруке изнете у мишљењима.
- 1.12. ЗКО ишчекује други састанак Европске политичке заједнице у Молдавији са циљем да се створи политички форум између европских земаља око пројеката уједињења, без замене процеса проширења.

2. *О слободи медија*

- 2.1. ЗКО констатује да, са изузетком извештаја за 2021. годину у којем је Србија остварила „ограничен напредак”, у свим извештајима Европске комисије о Србији од 2016. до 2022. године, процењује се да Србија није напредовала када је реч о слободи медија. Штавише, Србија је рангирана на 79. месту од 180 земаља у извештају Репортера без граница за 2022. годину⁹.

⁶ [tirana-declaration-en.pdf \(europa.eu\)](#)

⁷ [Venice Commission :: Council of Europe \(coe.int\)](#)

⁸ [Venice Commission :: Council of Europe \(coe.int\)](#)

⁹ [Serbia | RSF](#)

ЗКО позива надлежне органе да уложе јасне напоре за подстицање слободе медија у Србији, као предуслова за функционалну демократију.

О Акту ЕУ о слободи медија

- 2.2. ЗКО је сагласан са изјавом председнице Европске комисије Урсуле фон дер Лајен у њеном обраћању о Стању Уније из 2021. године¹⁰ да су информације јавно добро. У складу са мишљењем Европског економског и социјалног комитета о Европском акту о медијској слободи¹¹, ЗКО сматра да, да би били ефикасни, медији ЕУ морају бити потпуно независни од политичког утицаја, наглашавајући потребу за обавезујућим захтевима за транспарентност власништва над медијима и пуну независност националних регулаторних тела. ЗКО сматра да би исти принципи требало да важе и за земље кандидате за чланство у ЕУ, укључујући и Србију.

О Медијској стратегији за период 2020-2025. године

- 2.3. С обзиром на то да би Медијска стратегија и Акциони план могли да донесу неопходна побољшања медијског окружења Србије, ЗКО изражава жаљење што је њихова примена претрпела значајна кашњења и позива српске надлежне органе да покажу опипљиву и стварну политичку вољу када је у питању њихова примена. То укључује измену Закона о јавном информисању и медијима и Закона о електронским медијима, рад на транспарентном кофинансирању медија који служе јавном интересу, бољу транспарентност у власништву над медијима и већу независност и одговорност Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ), чије одлуке морају бити засноване на принципима јавног интереса без обзира на политичке и економске интересе, дефинисане Законом о електронским медијима.
- 2.4. ЗКО поздравља формирање нове Радне групе за спровођење Акционог плана за праћење реализације Медијске стратегије за период 2023-2025. године и препоручује транспарентну и пуну сарадњу са цивилним друштвом Србије, укључујући у оквиру извештавања о напретку.

О медијском плурализму

- 2.5. Са тржиштем од преко 2600 медија регистрованих у земљи, ЗКО се снажно залаже за успостављање јасних критеријума и доследног и јединственог метода мерења медијског плурализма, као што то захтева Медијска стратегија. Као први корак, потребно је успоставити детаљну анализу медијског тржишта, разноврсности садржаја и потреба различитих група публике.
- 2.6. ЗКО указује да је потребно хитно се позабавити транспарентношћу у погледу власништва над медијима, као и јавног кофинансирања или оглашавања из јавних ресурса на националном и локалном нивоу, као што је наведено у Медијској стратегији. Штавише, сматра да је

¹⁰ European Commission, 2021, State of the Union Address by President von der Leyen, Strasbourg, 15 September 2021.

¹¹ [European Media Freedom Act | European Economic and Social Committee \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-summaries/2021/02/11/Pages/european-media-freedom-act.aspx)

концентрација медијског власништва, као у случају *Телекома Србија*, озбиљан изазов за разноврсност, који утиче на читав медијски пејзаж.

- 2.7. ЗКО констатује да је РЕМ у јулу 2022. године доделио четири националне фреквенције на осам година истим телевизијским каналима као и у претходном периоду, упркос томе што су добијали опомене због кршења законских обавеза у претходном мандату. ЗКО позива на пуну транспарентност и поштовање принципа медијског плурализма при додели пете лиценце и у складу са важећим законодавством и роковима дефинисаним у позиву који је објавио РЕМ.

О дезинформацијама и погрешним информацијама

- 2.8. ЗКО поново указује на важност борбе против дезинформација и лажних наратива и позива српске надлежне органе да допринесу овом заједничком подухвату. ЗКО сматра да је покретање мултимедијалног интернет веб сајта *Russia Today* на српском језику за жаљење. Штавише, ЗКО препоручује српским надлежним органима да пажљиво прате и сходно томе реагују на ширење дезинформација на интернету, посебно на друштвеним мрежама.

О уловима рада новинара

- 2.9. У складу са Извештајем Европске комисије о Србији за 2022. годину¹², ЗКО констатује да случајеви претњи и насиља над новинарима и даље представљају велику забринутост. Како се истиче у саопштењу ко-председавајућих¹³, ЗКО најоштрије и недвосмислено осуђује све врсте узнемиравања новинара и позива надлежне органе Србије да реагују јавном осудом свих претњи и напада, као и да се постарају да њихови аутори одговарају на адекватан начин.
- 2.10. ЗКО ишчекује предстојећи извештају о посети земљи од стране комесара Савета Европе за људска права и слаже се да „безбедност новинара и бранитеља људских права остаје питање за озбиљну забринутост”¹⁴ и подржава налазе специјалног известиоца УН-а за слободу мишљења и изражавања након њене мисије у Србији.
- 2.11. ЗКО оштро осуђује растући проблем стратешких тужби против учешћа јавности (*SLAPP* - *правно неутемељене тужбе чији је циљ застрашивање*) против новинара, бранитеља људских права и представника цивилног друштва и њихових организација, које врше велики притисак на финансијске и људске ресурсе медија. Позива надлежне органе да унапреде капацитете српског правосуђа за примену међународних и регионалних стандарда о слободи изражавања у случајевима клевете и *SLAPP*-а.

¹² [Serbia Report 2022.pdf \(europa.eu\)](#)

¹³ [Statement from the co-chairs of the EU Serbia Joint Consultative Committee \(JCC\) on media freedom in Serbia | European Economic and Social Committee \(europa.eu\)](#)

¹⁴ [Serbia: more efforts needed to face the past, increase safety of journalists and human rights defenders, and protect women from violence - Commissioner for Human Rights \(coe.int\)](#)

2.12. ЗКО констатује да су измене и допуне Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја усвојене у новембру 2021. године биле корак у правом смеру, али са жаљењем констатује да доступност информација истраживачким и другим новинарима остаје забринутост и да треба да се побољша.

3. О стању цивилног друштва у Србији

- 3.1. Чланови ЗКО-а сматрају да се степен сарадње власти са ОЦД може сматрати једним од показатеља степена демократског развоја једног друштва. ЗКО стога препоручује да се осигура снажно и делотворно укључивање цивилног друштва у преговарачке структуре за процес придруживања ЕУ, али наглашава да ове консултације треба да буду стварне и делотворне, уз учешће ОЦД и социјалних партнера.
- 3.2. ЗКО сматра да је усвајање Стратегије за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији у 2022. години корак у добром смеру, али још много тога остаје да се уради. Стога ЗКО са ишчекује спровођење ове стратегије, али она не би требало да се преклапа са радом Социјално-економског савета Републике Србије.
- 3.3. ЗКО изражава велико жаљење што је грађански простор у Србији и даље опструиран¹⁵ и позива српске надлежне органе да спрече или санкционишу идентификоване нападе и кампање клеветања¹⁶. ЗКО снажно позива надлежне органе да учине све да обезбеде стварно, истинско и погодно окружење за српско организовано цивилно друштво и социјалне partnere.
- 3.4. ЗКО подржава Србију у усвајању законодавних аката у области правосуђа с циљем да се ојача независност и делотворност правосуђа, а позива српске надлежне органе да наставе са радом у истом духу како би се завршили и применили реформски процеси.
- 3.5. Поред тога, ЗКО позива српске надлежне органе да примене унапређени поступак избора новог Заштитника грађана, као што је дефинисан новим Законом о заштитнику грађана из 2021. године.

О борби против дискриминације

- 3.6. ЗКО позива српске надлежне органе да покажу стварну политичку посвећеност борби против свих видова дискриминације, укључујући против мањинских и осетљивих група у Србији. ЗКО такође позива српске надлежне органе да започну делотворно спровођење нових акционих планова о родној равноправности и укључивању Рома и оснаже српске институције за људска права.
- 3.7. ЗКО поздравља усвајање Стратегије де-институционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026. године и Закона о социјалном предузетништву.

¹⁵ [CIVICUS - Tracking conditions for citizen action](#)

¹⁶ [Informator #9 о napadima i pritiscima на aktiviste i aktivistkinje \(yucom.org.rs\)](#)

Изражава жаљење, међутим, што акциони план за спровођење Стратегије није још усвојен. ЗКО позива на њихово хитно спровођење, јер остваривање њихових циљева треба да доведе до остваривања људских права и смањења дискриминације за грађанке и грађане из друштвено угрожених група.

О социјалном дијалогу и реформама у области рада

- 3.8. ЗКО изнова наглашава значај младих за будућност Србије, а самим тим и значај предузимања конкретних мера за стварање перспективе и могућности за младе људе, омогућавајући им да остану и напредују. Правовремено укључивање младих у заједничко осмишљавање и спровођење друштвених и политичких промена је изузетно важно. У складу са мишљењем Европском економског и социјалног комитета о Политикама за младе на Западном Балкану, као дела Иновационе агенде за Западни Балкан¹⁷, ЗКО у потпуности подржава све иницијативе које подржавају и консолидују политике за младе на свим нивоима и ослобађање њиховог пуног потенцијала, укључујући текућу подршку ИПА за успостављање Гаранције за младе за Западни Балкан¹⁸.
- 3.9. ЗКО подвлачи да, како би се поправиле високе стопе незапослености младих и њихова тешка интеграција на тржиште рада, системи образовања и обуке морају бити усклађени са растућом потражњом за новим вештинама у дигиталним и зеленим транзицијама.
- 3.10. ЗКО још једном наглашава виталну важност препознавања принципа достојанственог рада, заснованог на писаним уговорима, безбедности, као и достојанственим и благовременим платама, те правилног решавања питања тржишта рада као што су регулисање рада на даљину и борба против неформалне економије. ЗКО позива Србију да настави са реформама у области рада у складу са начелима квалитета рада и квалитета живота¹⁹ и препорукама Програма достојанственог рада потписаног са МОР-ом.²⁰ У том погледу, ЗКО подржава иницијативе које унапређују услове рада у Србији као што је систем медијације и жалби у српским предузећима²¹.
- 3.11. ЗКО позива српске надлежне органе да обезбеде да се у потпуности поштују права и домаћих и упућених/страних послодаваца и радника. Наглашава потребу за поштовањем међународно и национално признатих правила о људским правима и социјалним правима свих радника.
- 3.12. ЗКО позива српске надлежне и репрезентативне организације социјалних партнера да, у оквиру Социјално-економског савета (СЕС) и у консултацијама са Националним конвентом о ЕУ и

17 [Youth Policy in the Western Balkans, as part of the Innovation Agenda for the Western Balkans | European Economic and Social Committee \(europa.eu\)](#)

18 [Youth-Employment-leaflet-15-6-b.pdf](#)

19 <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/key-components-sustainable-quality-work-during-and-after-recovery>

20 [About the ILO in Serbia](#)

21 [Decent work outcomes in supply chains: Fair global supply chains: In Serbia, ILO and GIZ collaborate to improve grievance mechanisms](#)

другим релевантним актерима, убрзају своје деловање у Преговарачком поглављу 19 о социјалној политици и запошљавању.

- 3.13. ЗКО позива на усвајање новог Закона о раду који је у потпуности усаглашен са директивама ЕУ, с циљем да се промовишу социјални дијалог и колективно преговарање. ЗКО подвлачи да социјални партнери морају бити активно укључени у процес израде новог Закона о раду.

ЗКО налаже својим ко-председавајућима да ову заједничку декларацију проследи Савету за стабилизацију и придруживање ЕУ-Србија, Парламентарном одбору ЕУ-Србија за стабилизацију и придруживање (*SAPC*), Европској служби за спољне послове (*EEAS*), Европској комисији и Влади Републике Србије и свим надлежним министарствима.

У складу са Пословником ЗКО ЕУ-Србија, ова заједничка декларација је усвојена једногласно, уз уздржаност Привредне коморе Србије у тачки 2.6.

Следећи састанак ЗКО биће одржан у Београду у другој половини 2023. године. Као што је договорено на претходним састанцима, процена повољног окружења за цивилно друштво и испуњење Политичких критеријума за приступање из Копенхагена стални су део дневног реда састанка ЗКО.